

SỰ LÃNH ĐẠO CỦA CẤP ỦY ĐẢNG TRONG CÔNG TÁC ĐỐI NGOẠI NHÂN DÂN CỦA MẶT TRẬN TỔ QUỐC VIỆT NAM

NGUYỄN PHƯƠNG THẢO LY*

Những năm qua, dưới sự lãnh đạo của cấp ủy đảng và sự vận dụng sáng suốt tư tưởng Hồ Chí Minh, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã thực hiện tốt nhiệm vụ đối ngoại nhân dân, giúp công tác đối ngoại vững chắc trên 3 trụ cột: đối ngoại Đảng, đối ngoại Nhà nước và đối ngoại nhân dân. Trong đó, công tác đối ngoại nhân dân có vị trí, vai trò quan trọng trong thực hiện đường lối, chính sách đối ngoại chung, góp phần tạo môi trường quốc tế thuận lợi cho sự phát triển của đất nước, bảo vệ độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bài viết làm rõ sự lãnh đạo của cấp ủy đảng đối với công tác đối ngoại nhân dân của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và đề xuất một số giải pháp tăng cường sự lãnh đạo của cấp ủy đảng của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam từ trung ương đến địa phương trong thời gian tới.

Từ khóa: Kiên định, sự lãnh đạo; Đảng Cộng sản Việt Nam; đối ngoại nhân dân; Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Under the leadership of the Party Committees and the creative application of Ho Chi Minh's thought, Viet Nam Fatherland Fronts have performed well the task of people's diplomacy and strengthened the diplomacy work which was based on three pillars: Party's diplomacy, State diplomacy, and people's diplomacy. In particular, people's diplomacy plays an important role in implementing the policy and guidelines for diplomacy, contributing to an international environment favorable for the development of the country, protection of independence, sovereignty and territorial integrity, national building and defense. The paper clarified the Party Committees' leadership of people's diplomacy of the Viet Nam Fatherland Fronts and proposed some solutions to strengthen the leadership of the Party committee of the Viet Nam Fatherland Fronts at both central and local levels in the coming time.

Keywords: Consistency, leadership; Communist Party of Viet Nam; people's diplomacy; Viet Nam Fatherland Front.

NGÀY NHẬN: 18/01/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 23/02/2023

NGÀY DUYỆT: 16/3/2023

1. Đặt vấn đề

Đối ngoại nhân dân (ĐNNĐ) được xem là một công cụ phục vụ chính trị, phản ánh những nỗ lực nhằm mang lại sự hiểu biết và thúc đẩy mối quan hệ giữa một quốc gia với các đối tác của mình. ĐNNĐ có tính chất linh hoạt, uyển chuyển, có mạng lưới rộng rãi

trong triển khai các hoạt động đối ngoại. ĐNNĐ có sứ mệnh tiên phong trong việc tạo thiện cảm, nâng cao hiểu biết, xây dựng, vun đắp tình cảm của bạn bè quốc tế với Việt Nam. Mặt trận Tổ quốc (MTTQ) Việt Nam đã

* NCS, Học viện Báo chí và Tuyên truyền

và đang phát huy hiệu quả vai trò trong thực hiện công tác ĐNND, góp phần quan trọng thực hiện thắng lợi đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

2. Sự lãnh đạo của cấp ủy đảng đối với công tác đối ngoại nhân dân của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam

Trong suốt quá trình đấu tranh cách mạng, giành, giữ và xây dựng chính quyền nhân dân, các hoạt động đối ngoại có tính chất ĐNND đã được thực hiện từ rất sớm. Tư tưởng ngoại giao nhân dân của Chủ tịch Hồ Chí Minh - người kiến tạo nên ngoại giao Việt Nam được hình thành ngay từ những năm tháng bôn ba tìm đường cứu nước và phát triển trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình. Từ những ngày đầu thành lập, Đảng Cộng sản Việt Nam đã nhận thức rõ tầm quan trọng và tính cấp thiết của việc mở rộng quan hệ đối ngoại, luôn chú trọng việc kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh của thời đại, coi đây là một trong những nguyên tắc cơ bản trong đường lối quốc tế của mình.

Để nâng cao hiệu quả hoạt động ĐNND, Đảng ta đã ban hành nhiều văn bản chỉ đạo quan trọng, như: Chỉ thị số 44-CT/TW ngày 20/9/1994 của Ban Bí thư về mở rộng và đổi mới hoạt động ĐNND; Chỉ thị số 04-CT/TW ngày 06/7/2011 của Ban Bí thư về tiếp tục đổi mới và nâng cao hiệu quả công tác ĐNND trong tình hình mới. Mới đây nhất là Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 05/01/2022 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, nâng cao hiệu quả ĐNND trong tình hình mới, cơ bản là đúng đắn, toàn diện, phù hợp và có tính khả thi.

Công tác ĐNND thực chất là công tác dân vận, vận động các đối tượng là quần chúng nhân dân nước ta và quần chúng nhân dân nước ngoài để thực hiện đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, hòa bình, hữu nghị và hợp tác của nước ta¹. Đến nay, công tác ĐNND được Đảng lãnh đạo một cách toàn diện, với sự tham gia của nhiều tổ chức, đoàn thể cả trong và ngoài khu vực công, trong đó MTTQ Việt Nam là một bộ phận quan trọng trong thực

hiện đường lối, chính sách của Đảng về công tác đối ngoại.

Những năm qua, MTTQ các cấp trong cả nước đã phối hợp với chính quyền và các tổ chức thành viên thường xuyên triển khai, quán triệt đến cán bộ, đoàn viên, hội viên và Nhân dân về các mục tiêu, nhiệm vụ của công tác ĐNND; về chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước đối với người Việt Nam ở nước ngoài; thông tin đến kiều bào quê hương về chủ quyền biển, đảo, tình hình kinh tế, văn hóa - xã hội của nước ta. Gần 40 năm thực hiện công cuộc đổi mới và hội nhập quốc tế, dưới sự lãnh đạo của Đảng, công tác ĐNND của MTTQ Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng và đáp ứng ngày càng tốt hơn trong thực hiện chủ trương đa dạng hóa, đa phương hóa và tích cực, chủ động hội nhập quốc tế.

Nội dung và phương thức công tác ĐNND của MTTQ Việt Nam được xác định luôn theo sát đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước về phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng - an ninh. Các thành phần tham gia công tác ĐNND của MTTQ ngày càng được tăng cường, như: Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam, Ban Đối ngoại Trung ương, Ủy ban Nhà nước về người Việt Nam ở nước ngoài (Bộ Ngoại giao), Liên hiệp các tổ chức hữu nghị Việt Nam cùng các tổ chức chính trị - xã hội khác... các tổ chức này hoạt động theo quy chế và được hướng dẫn cụ thể.

Nguồn lực tài chính cho công tác ĐNND của MTTQ Việt Nam được bảo đảm ngày càng tốt, phương thức hoạt động của công tác ĐNND được nâng lên theo hướng hiện đại. Công tác ĐNND thời gian qua đạt được một số kết quả: “năm 2020, có 490 tổ chức phi chính phủ hoạt động tại Việt Nam, năm 2021 có 481 tổ chức, năm 2022, có 436 tổ chức. Giá trị viện trợ giải ngân từ năm 2020 - tháng 6/2022 đạt gần 562 triệu USD ở một số lĩnh vực y tế, giáo dục - đào tạo, tài nguyên - môi trường, hỗ trợ tư pháp, phát triển kinh tế - xã hội và giải quyết các vấn đề xã hội”² và hàng nghìn dự án đóng góp tích cực vào công tác giảm nghèo, nâng cao đời sống cho Nhân dân, đặc biệt là người dân ở vùng sâu, vùng xa.

Công tác ĐNND của MTTQ Việt Nam đã góp phần tích cực vào việc giữ vững môi trường hòa bình, ổn định, mở rộng quan hệ hữu nghị, hợp tác, tạo điều kiện quốc tế thuận lợi cho công cuộc đổi mới,... nâng cao vị thế và uy tín của nước ta trên trường quốc tế, xây dựng lòng tin và sự hiểu biết lẫn nhau giữa Nhân dân Việt Nam và bạn bè quốc tế; đồng thời, góp phần vào cuộc đấu tranh chung vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội. Điều này đã được khẳng định trong Văn kiện Đại hội XIII của Đảng, đó là: “Tiếp tục phát huy vai trò tiên phong của đối ngoại trong việc tạo lập và giữ vững môi trường hòa bình, ổn định, huy động các nguồn lực bên ngoài để phát triển đất nước, nâng cao vị thế và uy tín của đất nước. Xây dựng nền ngoại giao toàn diện, hiện đại với ba trụ cột là đối ngoại đảng, ngoại giao nhà nước và đối ngoại nhân dân”³. Đây là những nội dung vừa mang tính kế thừa đường lối đối ngoại của Đảng tại các kỳ đại hội trước, vừa là bước phát triển mới hết sức quan trọng, khẳng định rõ vai trò, vị trí và nhiệm vụ của đối ngoại nói chung, ĐNND nói riêng trong tình hình mới, sự gắn kết chặt chẽ giữa các trụ cột của đối ngoại và yêu cầu phát huy vai trò, nâng cao hiệu quả ĐNND; xây dựng nền ngoại giao Việt Nam toàn diện, hiện đại với 3 trụ cột là đối ngoại Đảng, ngoại giao Nhà nước và ĐNND.

Việc đổi mới và nâng cao hiệu quả hoạt động ĐNND là nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị và của toàn dân, Đảng ta xác định mục tiêu của hoạt động ĐNND trong thời kỳ mới gồm: (1) Làm cho Nhân dân thế giới hiểu rõ đất nước, truyền thống, con người Việt Nam, chính sách đối nội, đối ngoại của Đảng và Nhà nước ta, những thành tựu của công cuộc đổi mới của ta; đấu tranh với những âm mưu và hành động chống phá của các thế lực thù địch, giữ vững môi trường hòa bình để xây dựng, phát triển đất nước; (2) Xây dựng và tăng cường tình hữu nghị của Nhân dân các nước với Nhân dân ta và của Nhân dân ta với Nhân dân các nước, vận động các nguồn lực tham gia phát triển kinh tế - xã hội, tranh thủ sự ủng hộ và giúp đỡ rộng rãi của bạn bè quốc tế, tạo điều kiện thuận lợi cho công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa;

(3) Góp phần tích cực vào cuộc đấu tranh chung của Nhân dân thế giới vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, công tác ĐNND của MTTQ Việt Nam vẫn còn một số hạn chế, như: kết quả hoạt động ĐNND chưa tương xứng với tiềm năng và vị thế của mình; công tác thông tin, tuyên truyền đối ngoại chưa rõ nét, tài liệu tuyên truyền về ĐNND không nhiều; công tác phối hợp về hoạt động ĐNND giữa các tổ chức chính trị - xã hội chưa thường xuyên, chưa phát huy được sức mạnh tổng hợp của các lực lượng làm ĐNND. Một số hoạt động ĐNND còn chưa thực chất, nội dung chưa đổi mới, sáng tạo, chưa có chiều sâu, thiếu linh hoạt, lập luận đấu tranh, phản bác với các luận điệu, quan điểm sai trái, thù địch chưa sắc bén, chưa phát huy hết hiệu quả chính trị. Trong quan hệ với đối tác còn biểu hiện thụ động, thiếu tính đột phá, liên tục và liên kết, chưa được quan tâm đúng mức; chưa tích cực kết nối, thiết lập được quan hệ đối tác mới phục vụ mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

3. Tăng cường sự lãnh đạo của cấp ủy đảng đối với công tác đối ngoại nhân dân của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam

Một là, kiên định sự lãnh đạo toàn diện, tuyệt đối của Đảng và sự quản lý của Nhà nước đối với công tác ĐNND. Đảng đoàn MTTQ Việt Nam cần tăng cường công tác nghiên cứu, phát huy trí tuệ tập thể, tăng cường dự báo chiến lược để kịp thời tham mưu cho Đảng, Nhà nước hoạch định và điều hành các chủ trương, chính sách ĐNND, vận động người Việt Nam ở nước ngoài. Đồng thời, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, quán triệt nâng cao nhận thức của xã hội về vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ của MTTQ Việt Nam và các tổ chức thành viên đối với công tác ĐNND trong tình hình mới. Hoàn thiện cơ chế, nâng cao hiệu quả chỉ đạo, quản lý, bảo đảm phối hợp chặt chẽ giữa các trụ cột: đối ngoại Đảng, đối ngoại Nhà nước và ĐNND.

Hai là, các cấp ủy đảng MTTQ Việt Nam quán triệt sâu sắc đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ của Đảng, Nhà nước; coi trọng công tác

chính trị tư tưởng, nâng cao sức chiến đấu của mỗi đảng viên, quần chúng trong thực hiện nhiệm vụ ĐNND, đề cao cảnh giác, đóng góp tích cực vào việc bảo vệ lợi ích quốc gia, dân tộc, giữ vững chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ, chủ động ứng phó với những thách thức, đấu tranh chống “diễn biến hòa bình”.

Ba là, rà soát, đánh giá việc phối hợp thực hiện các hoạt động ĐNND của MTQT Việt Nam với các tổ chức chính trị - xã hội để thực hiện công tác ĐNND. Liên hiệp các tổ chức hữu nghị Việt Nam là cơ quan chuyên trách về công tác ĐNND, còn hoạt động ĐNND của MTTQ Việt Nam được quy định tại Điều 9 của *Hiến pháp* năm 2013 và *Luật MTTQ Việt Nam* năm 2015, do đó, cần có sự phối hợp chặt chẽ, thống nhất trong hoạt động và kịp thời tham mưu với Đảng, Nhà nước chỉ đạo triển khai thực hiện theo phương châm “chủ động, linh hoạt, sáng tạo, hiệu quả”.

Bốn là, nâng cao hiệu quả công tác vận động người Việt Nam ở nước ngoài, thực hiện tốt các hoạt động giao lưu nhân dân với các nước láng giềng. Tạo điều kiện thuận lợi cho các hoạt động thăm thân; giao lưu văn hóa, thể thao; hợp tác y tế, giáo dục; hoạt động kinh doanh, xuất - nhập khẩu, đầu tư, du lịch; các hoạt động từ thiện, nhân đạo, khắc phục hậu quả chiến tranh... phù hợp với quy định của pháp luật Việt Nam và quốc tế. Đồng thời, nâng cao hiệu quả công tác thông tin ĐNND nhằm quảng bá hình ảnh con người, tiềm năng, thế mạnh của Việt Nam và chủ trương, đường lối, chính sách đối ngoại của Việt Nam đến bạn bè quốc tế.

Năm là, tăng cường và mở rộng quan hệ hợp tác với các tổ chức phi chính phủ có uy tín, thiện chí để vận động, thu hút đa dạng các nguồn lực quốc tế, gắn với quản lý, sử dụng hiệu quả nhằm phục vụ phát triển kinh tế - xã hội và các chương trình an sinh xã hội trên phạm vi cả nước.

Sáu là, quan tâm đổi mới, sắp xếp, kiện toàn tổ chức, bộ máy làm công tác ĐNND tại các cơ quan của MTTQ Việt Nam từ trung ương đến địa phương nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của MTTQ theo hướng tinh gọn, hiệu quả, chuyên nghiệp

hóa, trẻ hóa. Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ làm công tác đối ngoại thông qua tuyển dụng, đào tạo, bồi dưỡng năng lực cán bộ, hội viên bảo đảm vững vàng về bản lĩnh chính trị, kiến thức, nghiệp vụ và ngoại ngữ, xây dựng đội ngũ cán bộ “vừa hồng, vừa chuyên” phục vụ sự nghiệp hội nhập của đất nước. Có chính sách đãi ngộ phù hợp và bảo đảm nguồn lực tài chính để đội ngũ này yên tâm công tác, gắn bó lâu dài với sự nghiệp ĐNND.

4. Kết luận

Sự lãnh đạo của cấp ủy đảng đối với công tác ĐNND của MTTQ Việt Nam góp phần điều phối hoạt động ĐNND với các tổ chức thành viên, phát huy tốt vai trò là một trong ba trụ cột của hoạt động đối ngoại, đóng góp thiết thực vào việc tạo lập và giữ gìn môi trường hòa bình, ổn định; huy động các nguồn lực bên ngoài, nâng cao hơn nữa vị thế và uy tín của đất nước, góp phần bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền quốc gia, bảo vệ toàn vẹn lãnh thổ và chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ lợi ích quốc gia, dân tộc trong tình hình mới □

Chú thích:

1. Liên hiệp các tổ chức hữu nghị Việt Nam. *Hoạt động đối ngoại nhân dân Việt Nam*. H. NXB Chính trị quốc gia, 2003, tr. 24.
2. *Nhìn lại năm 2022: Bước khởi sắc của đối ngoại nhân dân*. <http://mattran.org.vn>, ngày 02/01/2023.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021, tr. 162.

Tài liệu tham khảo:

1. *Chỉ thị số 44-CT/TW ngày 20/9/1994 của Ban Bí thư về việc mở rộng và đổi mới hoạt động đối ngoại nhân dân*.
2. *Chỉ thị số 28-CT/TW ngày 02/12/2008 của Ban Bí thư về việc tiếp tục đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động của Liên hiệp các tổ chức hữu nghị Việt Nam*.
3. *Chỉ thị số 04-CT/TW ngày 06/7/2011 của Ban Bí thư về tiếp tục đổi mới và nâng cao hiệu quả công tác đối ngoại nhân dân trong tình hình mới*.
4. *Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 05/01/2022 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, nâng cao hiệu quả đối ngoại nhân dân trong tình hình mới*.